

La vida des de la diversitat. Els drets humans i l'autonomia personal avui

El passat 19 d'octubre va tenir lloc la Jornada "La vida des de la diversitat. Els drets humans i l'autonomia personal avui", organitzada per l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona, la Fundació de suport +Tu i la Coodinadora Catalana d'Entitas Tutelars.

El primer ponent va ser el **Sr. Xavier Godàs**, Doctor en Sociologia per la Universitat de Barcelona, especialista en moviments socials i gestió pública, i director general d'Acció Cívica i Comunitària del Departament de Drets Socials i va parlar sobre la nomenada "*Foto sobre la realitat social, mirada sociològica*".

Pel Sr. Godàs la desigualtat abans dels anys 60 no produïa tanta inestabilitat social ja que existien uns objectius comuns i concrets que produïen una unió entre les persones, incloses les que se sentien marginades, fet que implicava una organització en comunitats.

A partir dels anys 70, amb la crisi del petroli i el gran impacte econòmic que va suposar, la societat es torna cada vegada més individualista, estructurada en una desigualtat polaritzada on es comencen a fragmentar les col·lectivitats.

El procés d'individualització i el projecte de vida predeterminat socialment i que se suposa hem de complir o estem abocats irremeiablement al fracàs, va en detriment de les persones amb discapacitat i els seus drets.

La segona ponència nomenada "*Aspectes claus en la construcció del projecte personal*" la va fer el doctor **Jorge Barudi**, neuropsiquiatre, psiquiatra infantil, psicoterapeuta i terapeuta familiar.

Es va centrar en la construcció de diferenciant entre la psicologia individual, que entén l'autonomia com la capacitat que té una persona de sentir, pensar i prendre decisions per sí mateixa i la psicologia relacional sistèmica, que entén l'autonomia com el sentir, pensar i ser un mateix en relació amb els altres.

L'origen de l'autonomia saludable està en la capacitat dels progenitors a respondre a les necessitats de vincle dels seus fills, essent la mare la figura primària.

La falta de vincle produeix trastorns traumàtics que alteren la capacitat d'autonomia. També es pot produir aquesta alteració per les relacions interpersonals no saludables que produeixen traumes com els maltractaments infantils o pel genoma.

L'autonomia saludable és el resultat dels bons tractaments prenatals, la primera infància, la infància tardana i l'adolescència perquè:

1.- Asseguren la configuració, el desenvolupament i el funcionament del cervell i de la ment.

2.-La reparació d'una ment malmesa per traumes i seqüeles dels maltractaments infantils gràcies a la neuroprotecció (intervencions primerenques) i la reparació terapèutica dels danys.

3.- Supleixen o complementen els dèficits d'autonomia resultat d'alteracions inscrites al genoma d'origen genètic o epigenètic.

Finalment, va establir els fonaments del cervell i la ment infantil sana, essent la base d'una vida adulta saludable, amb una autonomia relacional altruista i solidària: dieta sana, cures afectives i socials, l'estimulació i la protecció aportades pels progenitors i l'entorn socio-familiar.

La tercera ponència, "*Impacte de la diversitat en les dinàmiques familiars*" la va fer la **Sra. Charo Díez**, presidenta d'AFATRAC (Associació de Familiars d'Afectats per Trastorns de Conducta).

Va parlar dels trastorns de conducta (TC) i l'impacte en les famílies en relació amb els factors i mancances externes, principalment de l'Administració (sistema educatiu, judicial, etc.) i internes com la manca de formació i recursos.

En relació amb l'administració va fer una reflexió sobre la falta de places als centres i els diagnòstics tardans i les seves conseqüències que poden arribar a tenir en les persones amb TC com, per exemple, els suïcidis.

Pel que fa a la Justícia, AFATRAC advoca per la justícia restaurativa.

En referència a estadístiques i els cuidadors, va determinar que el 77% eren mares, el 62% de les quals necessitava ajuda psicològica. En aquest sentit només el 23% dels homes necessitaven recórrer a suport psicològic.

D'altra banda, el 75% de les famílies són monoparentals composta per mares i fills.

També es va parlar de la importància de les relacions intrafamiliars, i al fet que els germans de les persones amb TC moltes vegades se senten desplaçats, necessitant d'ajut psicològic pels conflictes que sorgeixen. Per últim, es va fer al·lusió a la família externa, que moltes vegades davant dels problemes no ofereix suport.

Tota aquesta problemàtica s'està començant a exterioritzar i gràcies a associacions com AFATRAC s'intenta trobar recursos tant pels fills com per les famílies afectades pel TC.

A la quarta ponència, "**La comunitat com a element clau del projecte vital**" de la **Sra. Maria Pellisera**, Catedràtica de la Universitat de Girona, Departament de Pedagogia, es va començar parlant de legislació, de l'evolució i del concepte de comunitat per passar a parlar dels espais comunitaris i la inclusió social.

En aquest sentit es va diferenciar entre els diversos espais: el públic, l'institucional, el privat, el de socialització i el de consum. Aquests estaven a la vegada relacionats respectivament amb les relacions: fugaces, social i d'amistats, socials involuntàries i estretes, socials voluntàries i amistats, i, per últim fugaces però més llargues «coneguts».

Es va reivindicar la necessitat de permetre la participació que faciliti les relacions que a la vegada afavoreixin la salut mental.

A una recerca inclusiva sobre participació comunitària portada a terme pel Grup de recerca en Diversitat i Consell Assessor el curs 2021-22, els resultats de l'estudi van ser:

-respecte actituds: la gent et mira malament perquè has de sortir de casa acompanyat i sortir en grup dona mala imatge.

-respecte l'accessibilitat es va trobar manca d'adaptació del bus, manca d'informació sobre transports, semàfors només visuals, voreres altes o massa estretes

-respecte a la persona: mandra de sortir de casa perquè no trobes facilitats i tenir por que et segueixin pel carrer.

-respecte als suports: no poder anar sol/a als llocs, no poder triar la pel·lícula al cinema, haver de demanar permís i no poder parlar amb els veïns.

Com a pràctiques de suport, especialment per persones amb discapacitat intel·lectual, es proposen accions dirigides a la comunitat com el mapeig d'actius (assets): proporcionant recursos, que segons Toro-Hernández, 2020 és: *"qualsevol cosa que pot ser utilitzada per millorar, incloent llocs, serveis, negocis i persones"*.

S'ha de fer un acompanyament perquè hi hagi més participació.

Respecte als suports adreçats a la persona es planteja la necessitat de professionals que coneguin la persona, i la persona que conegui i senti propers els professionals. També és molt important compartir la comunicació entre tothom així com la implicació de la família o persones properes, i la planificació d'activats d'acord als interessos personals.

Els cercles de suport necessiten una estratègia per formalitzar el suport implícit en xarxes informals o per crear noves fonts de suport informal així com una xarxa de persones aliades com a mecanisme per millorar la interacció de les persones i la comunitat.

Per últim, es va fer la reflexió sobre l'Administració, que considera a les famílies un recurs gratuït i no hauria de ser així.

La cinquena ponència es va centrar en la transformació del model d'atenció jurídic i social. La va fer la **Sra. Anna Rovira**, llicenciada en dret i advocada, consultora i tutora de la UOC i membre del patronat d'Alzheimer Catalunya Fundació. Va parlar sobre el marc legal que sustenta l'acompanyament, exemplificant amb quatre casos pràctics sobre el procés de modificació de mesures per a les persones amb discapacitat.

La sisena ponència centrada en la mediació, la va fer la **Sra. Sílvia Baliño**, advocada i mediatora, membre de la Comissió de Drets de les Persones amb Discapacitat ICAB.

La Sra. Baliño va parlar sobre la importància de la mediació com a mètode alternatiu a la via judicial per a la resolució de conflictes, que obre un espai de diàleg i de comunicació entre les parts, davant la crisi de l'eficàcia del sistema judicial.

A l'àmbit de la discapacitat, els principis específics que predominen són:

- El respecte al reconeixement de la persona.
- La igualtat respecte a l'oportunitat d'accés als recursos i la participació presa de decisions.
- La confiança en les capacitats de la persona.
- Recursos de suport i assessorament.

En definitiva, la mediació constitueix un mètode flexible i adaptable, accessible i àgil que encaixa perfectament amb qualsevol persona amb discapacitat i s'adapta a les dificultats que pugui tenir a nivell funcional, intel·lectual o sensorial.

La proximitat del l'espai i del procés disminueix la tensió psicològica i potencia la comunicació, empoderant a les persones amb discapacitat perquè se sentin més escoltades, evitant la frustració per falta d'enteniment. A més, la mediació potencia la capacitat de decisió i la inclusió de manera natural, podent acudir a les sessions amb els suports necessaris, desjudicialitzant la seva vida i la dels seus familiars.

L'última ponència, "*Defensa de l'Autonomia de la persona en el nou model*", la va fer la **Sra. Anna Grañana**, investigadora en dret i discapacitat, Advocada a l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat de l'Ajuntament de Barcelona.

Es va parlar sobre l'interès del legislador civil per garantir i respectar l'autonomia de la persona amb discapacitat fent un repàs a la normativa relativa a la discapacitat i la seva evolució fins a l'avant projecte de llei de modificació del Codi Civil Català.

Es va fer referència a l'article 12 CDPD i als nous drets que es creen com assumir riscos i cometre errors, rebre suports a l'exercici de la capacitat jurídica, i la participació activa en la gestió dels suports.

Finalment, es va fer una reflexió sobre el canvi de paradigma que implica aquest canvi de legislació, on hi ha una necessitat de més acompanyament enlloc de més protecció amb l'objectiu de garantir l'autonomia i la independència personals.

Mónica Moreno, advocada de la Federació Catalana d'Autisme.